

CM2-20 **עוֹשֵׂק שֶׁכֵּר שֶׁכֵּיר - Missing Flight to Pay Porter**

Bava Metzia 111a

עוֹבֵר בְּה' שְׁמוֹת הַלְלוּ — **Anyone that withholds the wages of a worker** — כָּל הַכּוֹבֵשׁ שֶׁכֵּר שֶׁכֵּיר
וְעֵשָׂה — **violates these following five prohibitions and also a positive commandment.**

Vayikra 19:13: לֹא-תַעֲשֶׂק אֶת-רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא-תִלֵּין פְּעֻלַּת שֶׁכֵּיר אֲתָךְ עַד-בֹּקֶר *You shall not retain what is due your fellow, and you shall not rob; the wage of a hired worker shall not stay overnight with you until morning.*

Devarim 24:14: לֹא-תַעֲשֶׂק שֶׁכֵּיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרָךְ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ *You shall not retain [the wages of] an employee who is poor or destitute among your brethren, or from your convert who is in your land within your gates.*

Devarim 24:15: בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְלֹא-תִבּוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֱלֹוֹ הוּא נָשָׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא-יִקְרָא עָלֶיךָ *On his day shall you pay his hire; and the sun shall not set upon him, because he is poor and for it he risks his life; let him not call out against you to HASHEM, for it shall be sin in you.*

Succah 29b

אָמַר רַב — **Rav said:** — בְּשִׁבְלֵי אֲרֻבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בְּעָלֵי בֵּתִים יּוֹצְאִין לְטַמְוִין — **On account of four things the homeowners' properties descend into oblivion, i.e. are destroyed:** על כּוֹבְשֵׁי שְׁכֵר
עַל עוֹשְׂקֵי שְׁכֵר שְׁכֵּיר — **On account of those who withhold the payment of laborers;** וְעַל שְׁפוֹרְקִין עוֹל מֵעַל צְוֹאֲרֵיהֶן
— **on account of those who steal the payment of laborers;** וְעַל חֲבָרֵיהֶן — **on account of those who cast off the yoke of responsibility from their necks and place it on their friends;** וְעַל גְּסוֹת הָרוּחַ — **and on account of those who are arrogant.**

Rama (Orach Chaim 656:1)

אוֹ שֶׁאֵר מִצְוָה עוֹבֵרָת — **or some other mitzvah** — אוֹ שֶׁאֵר מִצְוָה עוֹבֵרָת — **or some other mitzvah** whose opportunity to fulfill is passing, וְעַל צְרִיךְ לְבַזְּבוֹ עֲלֶיהָ הוּן רַב — **he does not have to spend a fortune on it.** וְכִמוֹ שֶׁאֵמְרוּ — **This is like they said (Kesuvos 50a):** מִחוּמָּשׁ — **One who is dispersing** his possessions to the poor **should not disperse more than a fifth** of them, אֶל יְבֻזָּבֹז יוֹתֵר מִחוּמָּשׁ — **even for a mitzvah** whose opportunity to fulfill is passing. וְדוּקָא מִצְוֹת עֲשֵׂה — **And this refers only to a positive mitzvah;** אֲבָל לֹא תַעֲשֵׂה יִתֵּן כָּל מִמוֹנוֹ קוֹדֵם שִׁיעִבּוֹר — **but for a negative mitzvah he should give up all of his money rather than transgress it.**

לאו שאין בו מעשה

ריב"ש (סימן שפ"ז) - אם יאמר בעל הדין שמצות לא תעשה שאין בו קום ועשה הרי הוא בענין זה כמצות עשה כיון שאינו עובר בידים עליו הראיה, שאם התירו במצות עשה הקלה ובשב ואל תעשה אין למדין למצות לא תעשה, שאין למדין חמור מקל. סוף דבר אין דעתנו נוטה שיהיה האונס ממון פוטרו. [ועי' אמרי בינה הל' דיינים סימן יט, שמאריך לקיים שיטת הריב"ש].

אשל אברהם (תרנו סק"ח) - יראה החילוק בין עשה ללא תעשה, זה קום ועשה וזה שב ואל תעשה. וממילא אם אנסו עכו"ם לעבור בבל יראה בחמץ בפסח בשב ואל תעשה אינו מחויב לבזבז הון רב.

חידושי ר' עקיבא איגר (יו"ד קנז, א) - הנה מדברי תשובת חות יאיר (סימן קלט) מבואר דאם הוא לאו שאין בו מעשה הוי כמו לעבור על עשה ואינו צריך ליתן כל ממנו. ואולם בתשובת הריב"ש (סימן שפ"ז) מבואר דכל שהוא לעבור על לאו אף באין בו מעשה צריך ליתן כל אשר לו ולא יעבר.

גליון מהרש"א (שם) - משמע דוקא בעושה מעשה לעבור הלאו חייב ליתן כל ממנו ואם כן בלאו שאין בו מעשה אינו חייב.

משנה ברורה (תרנו, ט) - דבטול עשה הוא במניעה מלקיים ואינו עושה שום מעשה נגד רצון הש"י, מה שאין כן בלא תעשה אם יעבור.

לאו דעושה שכר שכיר

חידושי ר' עקיבא איגר (שלט, י) - בחינוך כתב אבל אם אין יכול לפרעו באותו יום אלא אם כן יאבד הרבה משלו לא חייב הכתוב בזה לפי הדומה עכ"ל. ועיין תשובות מוצל מאש סימן מ"ה.

מוצל מאש (הובא בנתיבות שכיר מא, סקכ"ח ובפתחי חושן ט, סקל"ז, ועיין שם מה שהקשו עליו) - כיון דהלאו ניתן לתשלומין ולנתקו אחר כך לא צריך לבזבז ממנו.

אהבת חסד (פ"ט נתיב החסד אות כא) - ודע דמלשון החנוך שכתב אלא אם כן יאבד הרבה משלו משמע בבירור דאם מגיע לשכיר דבר קטן ויש לו לבעל הבית מטבע גדולה שמחייב לפרוט אותה כדי לשלם להשכיר בזמנו אף אם יגיע לו קצת היזק מזה.

אמרי בינה (דיני דיינים סימן יט) - וראיתי בגליון ר' עקיבא איגר ז"ל בחשן משפט דעמד על זה וציין לעיין בחינוך ובספר מוצל מאש ובמה שכתב בגליון יורה דעה הנ"ל. וצריך לומר אף דבכל לאו חייב לבזבז כל ממנו שלא יעבור, מכל מקום בדבר הנוגע לחבירו דרכיה דרכי נועם לא חייבו התורה שיפסיד הרבה והכל ממה דהזאהירה התורה לא יהיה בד' אביון. וכיון דעיקר העשה והלא תעשה הוא לתועלת ממון של השכיר לא חייבו התורה בכך ודרכיה דרכי נועם. מה שאין כן לא תעשה הנוגע לשמים שלא יעבור יש לומר דחייב לבזבז אף שהוא רק בשב ואל תעשה.

משפטי התורה (ח"א סימן מה) - לכאורה אם הפועל אשם בזה שלא היה במקום שגמר את מלאכתו, אף על פי שודאי מגיע לו שכר מלא עבור עבודתו אולם בעל הבית יכול לטעון שמעיקרא הוא לא השתעבד לחכות לסבל ולשלם לו את שכרו אם על יד אשמתו של הפועל ייגרם לבעל הבית מחמת זה נזק כספי או עגמת נפש מרובה, ועל דעת כן כל אדם שוכר פועל. לפיכך יהיה מותר לו לנסוע ולא להפסיד את הטיסה מחמת הפועל.